

Česká školní inspekce

Středočeský inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Speciální školy pro žáky s více vadami Žebrák

Hradní 67, 267 53 Žebrák

Identifikátor školy: 600 021 564

Termín konání inspekce: 4. - 8. prosinec 2003

Čj.:	b3-1001/04-1093
Signatura:	ob2nx510

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- ❖ personálních podmínek vzdělávací a výchovné činnosti v přípravném stupni pomocné školy, pomocné škole a zvláštní škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům,
- ❖ materiálně-technických podmínek vzdělávací a výchovné činnosti v přípravném stupni pomocné školy, pomocné škole a zvláštní škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům,
- ❖ průběhu a výsledků vzdělávání v přípravném stupni pomocné školy ve skupině předmětů pracovní a výtvarná výchova, tělesná výchova, rozumová výchova a smyslová výchova; v pomocné škole ve skupině předmětů pracovní a výtvarná výchova, tělesná výchova, počty, čtení, smyslová výchova a hudební výchova; ve zvláštní škole ve skupině předmětů český jazyk, matematika, rýsování, pracovní vyučování a občanská výchova.

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Zřizovatelem Speciálních škol pro žáky s více vadami Žebrák (dále speciální školy, škola), které hospodaří jako příspěvková organizace, je Středočeský kraj se sídlem Zborovská 11, Praha 5. Sídlí v objektu, který je majetkem Středočeského kraje.

Součástí speciálních škol je zvláštní škola pro žáky s více vadami (dále zvláštní škola) s kapacitou 9 žáků, pomocná škola pro žáky s více vadami (dále pomocná škola) s kapacitou 16 žáků, přípravný stupeň pomocné školy s kapacitou 12 žáků a školní družina s kapacitou 37 dětí.

Ve speciálních školách se vzdělávají žáci s mentálním a dalším zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým) a žáci s lékařskou diagnózou autismus z bývalého berounského okresu. V tomto školním roce má škola šest tříd, z toho dvě třídy zvláštní školy, tři třídy pomocné školy a jednu třídu přípravného stupně pomocné školy.

Dopravu žáků na vyučování zajišťuje škola mikrobusem, který má v nájmu od svého zřizovatele. Stejným způsobem je zabezpečována doprava žáků domů po skončení vyučování. Většina rodičů by bez této služby nebyla schopna zajistit docházku svých dětí do školy. Provozní náklady spojené se svozem hradí rodiče.

V době inspekce byla kapacita speciálních škol naplněna.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Ve speciálních školách působí tým učitelek, vychovatelek a osobních asistentek s citlivým přístupem k mentálně postiženým žákům. Nedostatky v personálním obsazení školy jsou z hlediska splnění podmínek odborné a pedagogické způsobilosti. Žádná z pedagogických pracovníků včetně ředitelky uvedené podmínky nesplňuje. Výchovně-vzdělávací práci zabezpečuje celkem deset pedagogických pracovníků – ředitelka, dvě vychovatelky a sedm učitelek (dvě z nich na část pracovního úvazku plní také funkci vychovatelky). Ve třídách pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy vychovatelky zajišťují funkci druhého pedagoga ve třídě. Současné působení dvou pedagogických pracovníků v uvedených třídách je ale realizováno v menším rozsahu než stanoví právní předpis. Kromě pedagožek ve speciálních školách působí tři osobní asistentky a dva pracovníci civilní služby. Všichni tito pracovníci zajišťují zejména činnosti spojené s osobní asistencí. Podle potřeby se ale podílejí,

vždy za přítomnosti učitelek, i na výchovně-vzdělávacím procesu, neboť velký počet žáků pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy potřebuje vzhledem k závažnosti jejich zdravotního postižení neustálou pomoc jedné dospělé osoby.

Organizační struktura speciálních škol vychází z *Organizačního řádu* a umožňuje jejich efektivní řízení. *Organizační řád* uvádí vnitřní uspořádání speciálních škol, stanoví kompetence pracovníků a jejich vzájemnou zastupitelnost, způsob vedení dokumentace, četnost jednání pedagogické rady a systém pracovních porad. Povinnosti vymezené pracovními náplněmi jsou zaměstnancům přiděleny účelně, všichni byli prokazatelně seznámeni s povinností zachovávat mlčenlivost o osobních údajích týkajících se žáků. Zaměstnanci se řídí právními předpisy a vnitřními normami, které stanovují pravidla chodu školy. Tyto dokumenty zohledňují její specifické podmínky, potřeby žáků a jejich rodičů. Výchovně-vzdělávací činnost školy upravují *Řád školy*, který obsahuje ustanovení v souladu s vyhláškou základní škole a reaguje na aktuální pokyny MŠMT, řády odborných pracoven a *Pracovní řád*. Pravidelně svolávaná pedagogická rada projednává převážně prospěch žáků a zobecněné závěry z kontrolní činnosti ředitelky. Organizační záležitosti se řeší na pracovních poradách. Vnitřní informační systém je funkční, potřebné informace jsou všem pracovnícům dostupné. Ředitelka preferuje každodenní osobní jednání, sdělení určená všem zaměstnancům zveřejňuje na nástěnce ve sborovně, pro sdělení určená jednotlivcům má zavedený systém „vnitřní osobní pošty“.

Metodické orgány nejsou ustanoveny ani přesto, že žádná pedagogická pracovnice nesplňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Ředitelka sama, protože jí chybí příslušné vzdělání, metodickou pomoc poskytuje ve velmi omezené míře, zaměřuje se hlavně na uplatňování obecných pedagogických principů. Významnou roli pro doplňování odborných znalostí a zejména pro metodické vedení učitelek má spolupráce se speciálně-pedagogickými centry, která jim doporučují konkrétní pedagogické postupy zohledňující vzdělávací problémy těch žáků, jež mají ve své péči. Problém 100% nekvalifikovanosti pedagogického sboru ředitelka řeší systémově. Jednak s některými jeho členy uzavírá pracovní smlouvy na dobu určitou a snaží se získat učitele s příslušnou odbornou a pedagogickou způsobilostí, a jednak stávajícím učitelkám vytváří potřebné podmínky pro další vzdělávání. Ty si doplňují odborné znalosti účastí na dalším vzdělávání. Výběr seminářů a kurzů vychází z nabídky vzdělávacích center a velmi dobře koresponduje s potřebami speciálních škol, respektive se specifickými vzdělávacími potřebami jejich žáků. Pozornost je věnována zejména novým trendům v oblasti péče o žáky s těžkým mentálním postižením. Zájem pedagogických pracovníků o zkvalitňování výchovně-vzdělávací práce prostřednictvím sebevzdělávání je zřejmý. Přesto se někdy chybějící speciálně-pedagogické vedení učitelek projevilo negativně v jejich metodických postupech.

Kontrolní systém postihuje všechny oblasti činnosti školy, úkoly pro školní rok jsou stanoveny v *Plánu kontrolní činnosti*. O vykonaných kontrolách si ředitelka vede evidenci, z některých pořizuje zápis, svá zjištění s pracovníky vždy ústně projednává. Z evidence kontrol je zřejmé stanovení opatření ke zlepšení stavu a případný termín následné kontroly. Z výše uvedených důvodů ředitelka při hospitační činnosti sleduje uplatňování pouze obecných pedagogických zásad, popř. realizaci doporučení speciálně-pedagogických center. Tato skutečnost vyplývá nejen z jejího vlastního sdělení, ale i z hospitačních záznamů a stanovených následných opatření. V hodinách hospitovaných v rámci inspekční činnosti učitelky tyto principy většinou uplatňovaly, v této oblasti je kontrola realizovaná ředitelkou účinná. Při pohospitačním rozboru ředitelka provedla objektivní zhodnocení vedení výuky s vystižným pojmenováním jejich kladů i nedostatků. Výsledky kontrol a přidělené kompetence souvisejí s odměňováním pracovníků. Pro přiznávání nadtarifních složek platu jsou stanovena hlediska v dokumentu *Kritéria pro hodnocení*. Kromě toho si ředitelka pro tento školní rok připravila materiál pro sebehodnocení zaměstnanců, který má v plánu použít

v závěru školního roku. Všechny pedagogické pracovnice ale mají možnost hodnotit kvalitu vlastní práce po každé hospitaci.

Personální podmínky vzdělávací a výchovné činnosti jsou hodnoceny jako dobré.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Škola sídlí ve vile rodinného typu, která je majetkem Středočeského kraje. Budova je bezbariérová, nově byl vybudován výtah.

Výchovně-vzdělávací činnost ve speciálních školách probíhá v šesti kmenových učebnách, z toho pouze čtyři jsou prostorově optimální. Ve všech jsou ale místa pro pasivní relaxaci žáků, neboť většina z nich trpí zvýšenou unavitelností. Méně příznivé jsou v učebnách podmínky pro zařazování pohybových aktivit během výuky. Jejich vnitřní vybavení a uspořádání je funkční a pro potřeby výuky velmi dobře vyhovuje.

Kromě kmenových učeben jsou k dispozici i odborné pracovny. Počítačová učebna je vybavena v rámci akce INTERNET do škol čtyřmi počítači, tiskárnou a pro potřeby žáků zvláštní a pomocné školy odpovídajícím softwarem. Během inspekce bylo zjištěno, že žáci kromě počítačů v odborné učebně běžně využívají ve výuce PC, které jsou po jednom umístěny v každé třídě. Rovněž jejich vybavení výukovými programy dobře vyhovuje. Pro výuku pracovního vyučování a nepovinných předmětů jsou v přízemí k dispozici školní dílna se základním zázemím pro práci se dřevem a třemi tkalcovskými stavy a keramická dílna. Pro pěstitelské práce škola nemá vlastní pozemek, vyučují se na pozemku města formou pomoci žáků při úpravě jeho zeleně. Přípravná kuchyně, respektive výdejna jídla (škola nemá samostatnou školní jídelnu, jídlo je dováženo ze školní jídelny při základní škole), je zároveň využívána při plnění vzdělávacích cílů prací v domácnosti, jedné ze složek pracovního vyučování. Tělesná výchova se vyučuje v přízemí v menší tělocvičně, která plně postačuje počtu cvičících žáků. U tělocvičny je místnost pro ukládání tělocvičného náradí. Vedle dostačujícího množství běžného tělocvičného náradí a náčiní je škola velmi dobře vybavena i speciálními pomůckami, například gymnastickými míči, rotopedem, běhovým chodníkem a šlapadlem.

Individuální rehabilitační péče je realizována ve dvou rehabilitačních místnostech, v jedné jsou dvě vany pro perličkovou koupel a v jedné přístroje pro elektroléčbu. Vedle vstupního prostoru jsou umístěny žakovské šatny. Bezbariérové sociální zařízení je žákům dostupné v každém patře.

Žáci zvláštní i pomocné školy mají dostatek učebnic i učebních textů. Škola je velmi dobře vybavena audiovizuální technikou (hifi-věž, radiomagnetofony, televizory, video, bohatě zásobená audiotéka i videotéka), běžnými i speciálními pomůckami a nástěnnými přehledy učiva. Pomůcky, výtvarný a pracovní materiál jsou přehledně umístěny v kabinetu.

Veškeré prostory školy jsou čisté, vkusně upravené, škola je vyzdobena výtvarnými a rukodělnými pracemi žáků i pedagogických pracovnic.

Ředitelka školy systematicky sleduje a vyhodnocuje využívání materiálních zdrojů. Oblast materiálně-technického plánování je zakotvena jak v *Ročním plánu - školní rok 2003/2004*, tak v *Dlouhodobém plánu rozvoje školy*. V těchto dokumentech je zahrnuta údržba školní budovy, vybavení školy pomůckami pro výuku, speciálními a rehabilitačními pomůckami a žakovským nábytkem, oprava eventuálně získání nového autobusu pro svoz dětí.

Materiálně-technické podmínky výchovy a vzdělávání jsou v přípravném stupni pomocné školy, pomocné škole i zvláštní škole hodnoceny jako velmi dobré.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY

Vzdělávací programy

Ve speciálních školách se vyučuje podle vzdělávacích programů *Zvláštní škola čj. 22 980/97-22* a *Vzdělávacího programu pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy čj. 24 035/97-22*. Výuka některých žáků zvláštní i pomocné školy a všech žáků přípravného stupně pomocné školy probíhá podle individuálních vzdělávacích programů, které vycházejí ze vzdělávacího programu příslušného typu školy, doporučení odborného poradenského pracoviště (zpravidla speciálně-pedagogického centra) a zhodnocení realizace individuálního plánu pro předcházející období. Všechny plány jsou s pracovníky speciálně-pedagogických center konzultovány. Hodnocení plnění plánů je podkladem pro zajišťování návaznosti výchovně-vzdělávacích cílů na dosaženou úroveň vědomostí, dovedností a návyků jednotlivých žáků. Plány jsou koncipovány na období jednoho roku a rodiče jsou s nimi seznamováni. V tomto školním roce jsou v pomocné škole zavedeny nepovinné předměty *práce na PC* a *dramatická výchova*. Škola poskytuje i nadstandardní služby – individuální rehabilitační a logopedickou péči. Individuální logopedickou péči vzhledem k chybějící odborné a pedagogické způsobilosti učitelek zajišťuje klinická logopedka, rehabilitační péči zabezpečuje na návrh neurologa jedna vychovatelka, která má pro ni odpovídající odborné vzdělání.

Vzdělávací programy jsou realizovány v souladu s údaji v rozhodnutí o zařazení školy do sítě škol.

Učební plány všech součástí speciálních škol jsou v souladu s výše uvedenými vzdělávacími programy, možnost upravit učební plány a učební osnovy podle konkrétních podmínek škola nevyužila. Plnění učebních osnov ve sledovaných předmětech ve zvláštní škole, pomocné škole a přípravném stupni pomocné školy ve školním roce 2002/2003 bylo kontrolováno porovnáváním záznamů v třídních knihách s učebními osnovami sledovaných předmětů pro jednotlivé typy škol a individuálními vzdělávacími plány. Nedodržování učebních osnov nebylo zjištěno. U některých vyučujících byly ve vedení třídní dokumentace - katalogových listech žáků a třídních výkazech shledány drobné nedostatky (přelepování chybných údajů, neúplné záznamy...). Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2002/2003 (*Výroční zpráva 2002/2003 – Speciální školy pro žáky s více vadami*) obsahuje povinné údaje v souladu s právním předpisem, navíc jsou v ní ale uváděny i citlivé údaje o žácích, což je v rozporu s právem občanů na ochranu osobních údajů. Osobní dokumentace žáků se zdravotním postižením je přehledně vedena včetně vyhodnocování plnění individuálních vzdělávacích plánů.

Výuka je v souladu s učebními dokumenty vzdělávacích programů.

Ředitelkou zavedený systém plnění učebních osnov spolehlivě zabezpečuje jejich plnění, neboť při kontrole zápisů v třídních knihách za školní rok 2002/2003 nebyly v této oblasti zjištěny nedostatky. U žáků vyučovaných podle individuálních vzdělávacích plánů ředitelka sleduje jejich plnění.

Kontrola naplňování učebních osnov je účinná.

Organizace výchovně-vzdělávacího procesu splňuje psychohygienické požadavky, ředitelka při úpravě jeho organizace využila možností vyplývajících z metodického pokynu MŠMT. Výuka probíhá ve dvouhodinových blocích. V pomocné škole a jejím přípravném stupni je zhruba v polovině odučených hodin uplatňováno integrované pojetí vyučovacího procesu, jednotlivé předměty se střídají v kratších intervalech než je vyučovací hodina. Touto

organizací výuky je naplňována filosofie vzdělávacího procesu v pomocné škole a přípravném stupni pomocné školy. Ve zvláštní škole je vyučovací hodina vždy věnována jednomu předmětu. Po prvním dvouhodinovém bloku je přestávka v trvání 30 minut, polední přestávka trvá 60 minut. Jediným nedostatkem v organizaci výuky je vytváření menších skupin žáků než stanoví právní předpis (ve II. třídě jsou dvě hodiny týdně ve skupině zařazení dva žáci místo minimálně možného počtu čtyř, obdobně jsou ve III. třídě 24 hodin týdně ve skupině zařazení pouze tři žáci). Skladba tříd je přizpůsobována vzdělávacím potřebám žáků a jejich individuálním předpokladům pro vzdělávání, zohledňována je i jejich adaptace na konkrétní skupinu žáků. Ve třídách zvláštní školy jsou proto integrováni žáci pomocné školy a v jedné ze tří tříd pomocné školy jsou zařazení žáci přípravného stupně pomocné školy. Dva žáci jsou na základě rozhodnutí Středočeského kraje o osvobození od povinnosti docházet do školy individuálně vzděláváni. Jednomu žákovi, který je z rozhodnutí zřizovatele osvobozen od povinné školní docházky, škola zabezpečuje náhradní způsob vzdělávání. *Řád školy* obsahuje veškerá ustanovení vyplývající z vyhlášky a je doplněn o zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek. Uvádí také práva žáků, je formulován převážně pozitivně, zákazy a příkazy jsou obsaženy v malé míře. Kvalitně a se zohledněním konkrétních podmínek jsou rovněž zpracovány řady všech odborných pracoven. Pedagogický dozor nad žáky je dobře zajišťován. Rodiče jsou o průběhu a výsledcích vzdělávání a chování žáků informováni průběžně po celý školní rok. Pedagogičtí pracovníci jsou s rodiči v každodenním kontaktu při svážení žáků do školy a jejich rozvážení domů. Kromě toho jsou pravidelně svolávány třídní schůzky zpravidla spojené s ukázkou činnosti žáků. O klasifikaci žáků v jednotlivých předmětech jsou rodiče průběžně informováni zápisy v žákovských knížkách nebo notýscích.

Organizace výchovně-vzdělávacího procesu je funkční. Nedostatkem je pouze utváření skupin o menším počtu žáků než stanoví právní předpis.

Funkce výchovného poradce není ustanovena. Minimální program prevence sociálně-patologických jevů není vypracován. Ředitelka uvádí, že se tyto jevy ve škole nevyskytují. Kontakt s poradenskými pracovišti zajišťuje zástupkyně ředitelky.

Ředitelka má jasnou představu o dalších pedagogických záměrech školy. Vzhledem k hloubce mentálního postižení žáků zařazených do přípravného stupně pomocné školy předpokládá rozšíření vzdělávací nabídky o *Rehabilitační vzdělávací program pomocné školy* čj. 15 988/2003-24.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy ve zvláštní škole pro žáky s více vadami v předmětech český jazyk, matematika, rýsování, pracovní vyučování a občanská výchova

Kontinuita vzdělávání je zajištěna časovými tematickými plány, které mají vyučující vypracovány pro všechny předměty, nebo prostřednictvím individuálních vzdělávacích plánů. Při přípravě na výuku učitelky vycházely z pedagogické diagnostiky jednotlivých žáků, která byla podkladem pro individuálně diferencované plánování způsobu výkladu nového učiva a stanovování náročnosti vzdělávacích cílů. Bezprostřední příprava učitelek na hodiny byla zodpovědná.

Celkem bylo hospitováno v šesti hodinách, ve všech případech u vyučujících nesplňujících podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Absence požadovaného vzdělání kvalitu výuky zásadně negativně neovlivnila, byly zjištěny pouze drobné metodické nedostatky.

Vyučovalo se v kmenových třídách, jejichž vybavení bylo pro výuku podnětné. Materiální podpora výuky byla promyšlená, některé vyučující zařadily pro samostatné upevňování učiva

i práci na počítači, se kterým žáci uměli velmi dobře zacházet. Vhodně byly využity i další didaktické pomůcky. Ve třídách mají žáci k dispozici nástěnné přehledy aktualizující učivo. Některé pomůcky, zejména pracovní listy, si vyučující zhotovují samy a ve výuce je většinou účelně uplatňují.

Vzhledem k tomu, že do tříd zvláštní školy jsou zařazeni i žáci pomocné školy, je rozvrh hodin stanoven tak, aby předměty jednotlivých ročníků zvláštní školy a pomocné školy byly shodné nebo alespoň příbuzné. V takto heterogenních třídách uvedená organizace příznivě ovlivňovala řízení vyučovacího procesu. Struktura většiny hodin byla členitá, změny činností přispívaly k udržení pozornosti a aktivity žáků. Převažovala přímá práce učitelek se žáky, kteří byli podle možnosti postupně vedeni k větší samostatnosti při realizaci zadaných úkolů. V jedné třídě tak skupina žáků úspěšně, bez pomoci učitelky, plnila zadané úkoly z občanské výchovy a matematiky. Důraz byl kladen na individuální přístup jak v náročnosti kladených úkolů, tak v rozsahu pomoci poskytované žákům. Z hlediska dodržování psychohygienických zásad se objevily pouze dílčí nedostatky. Některé učitelky ve sledovaných hodinách neopomíjely zařazovat přirozené relaxační prvky, pracovní tempo přizpůsobovaly individualitě dětí.

Žáci byli průběžně motivováni odkazem na předchozí znalosti a praktické zkušenosti, prostřednictvím mezipředmětových vztahů, pozitivním hodnocením jejich výkonu v průběhu hodiny. Dílčí i celkové hodnocení žáků bylo objektivní a taktní a povzbuzovalo je k další činnosti.

Ve sledovaných hodinách byla pracovní atmosféra založená na trpělivosti a vstřícnosti učitelek a vzájemné důvěře. Žáci se podle svých možností snažili respektovat dohodnutá pravidla jednání. I přesto, že většina z nich má problémy s vyjadřováním svých názorů a myšlenek, byly jejich komunikativní dovednosti rozvíjeny jen v malé míře.

Průběh vzdělávání a výchovy ve zvláštní škole je ve sledovaných předmětech hodnocen jako velmi dobrý.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v pomocné škole pro žáky s více vadami v předmětech pracovní a výtvarná výchova, tělesná výchova, smyslová výchova, počty, čtení a hudební výchova

Hospitováno bylo v devíti hodinách celkem u šesti vyučujících. Vzdělávací cíle byly stanovovány s ohledem na předpoklady žáků pro vzdělávání a vycházely z jejich individuálních vzdělávacích programů. Hodiny byly vesměs zaměřeny na procvičování dříve probraného učiva a upevňování dovedností a návyků.

Kvalita výuky sledovaných předmětů byla v některých případech negativně ovlivněna chybějící odbornou a pedagogickou způsobilostí učitelek. I přes jejich pečlivou přípravu na všechny vyučovací hodiny byly občas shledány nedostatky v metodických postupech i organizaci vyučovacího procesu. Kvalitu výuky naopak příznivě ovlivňovaly optimismus a trpělivost učitelek, k jejímu bezproblémovému zajišťování napomáhali i další pracovníci - osobní asistentky a pracovníci civilní služby.

Materiální podpora výuky byla promyšlená a vyučující vždy měly připraveny potřebné pomůcky, které ve výuce účelně používaly. Žáci měli možnost manipulovat s reálnými předměty nebo jejich napodobeninami, vhodně byly uplatňovány i speciální učební pomůcky pro rozvoj jejich smyslového vnímání a motorických dovedností.

Při hospitacích bylo zřetelné zohledňování rozdílů ve stupni mentálního rozvoje jednotlivců, v míře osvojení správných návyků a porozumění vydávaným pokynům. Učitelky doprovázely pro větší porozumění mluvní projev alternativními formami komunikace (obrázky, znaky do řeči, gesta, strukturovaný denní rozvrh). Výrazný byl individuální přístup při rozlišování

náročnosti úkolu a používání výukových metod. Bylo uplatňováno názorné vyučování, výuka byla zaměřena převážně prakticky. Přibližně v polovině hodin byly shledány nedostatky, činnosti se málo střídaly, což v některých případech negativně ovlivňovalo soustředěnost žáků. Učitelky vždy podle individuální potřeby dopřávaly dětem pasivní relaxaci, ale jen ojediněle zařazovaly pohybové aktivity nebo střídaly pracovní místo.

Zájem žáků o výuku byl do velké míry ovlivňován hloubkou jejich mentálního postižení, všichni ale většinou kladně reagovali na pozitivní podněty - pohlazení či odměnu (sladkosti).

Učitelky vytvářely pro výuku příjemnou atmosféru, velmi dobře využívaly emocionalitu dětí, jejich výkony, včetně snahy a drobných dílčích pokroků, bezprostředně hodnotily pochvalou. Jejich přístup k žákům se vyznačoval velkou empatií a trpělivostí. Občasné výkyvy v jednání dětí vyplývající z hloubky jejich postižení taktně usměrňovaly nebo tolerovaly, vycházely přitom z dobré znalosti jejich diagnózy a aktuálního psychického a zdravotního stavu.

Řečové dovednosti byly rozvíjeny hlavně formou různých říkanek a písniček, které zároveň plnily funkci motivační. Důraz byl kladen také na rozvoj pasivní slovní zásoby, zejména na znalost názvů každodenních činností, předmětů denní potřeby a porozumění zadávaným pokynům.

Průběh vzdělávání a výchovy v pomocné škole je ve sledovaných předmětech hodnocen jako velmi dobrý.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v přípravném stupni pomocné školy v předmětech pracovní a výtvarná výchova, tělesná výchova, smyslová výchova a rozumová výchova

Dlouhodobé plánování je zajišťováno formou kvalitně zpracovaných individuálních vzdělávacích plánů koncipovaných výhradně podle možností a potřeb žáků. Návaznost vzdělávacích cílů je zajištěna systematickým vyhodnocováním jejich plnění, které poskytuje objektivní a podrobný obraz dosaženého rozvoje žáka v oblasti rozumové, sociální, motorické a emocionální. Příprava pedagogických pracovníků na sledované hodiny, i když ji věnují velkou pozornost, neodpovídala někdy z hlediska organizace výuky a metod práce možnostem žáků. Po stránce materiálního zabezpečení se nedostatky vyskytovaly jen ojediněle a to ve smyslu účelnosti a vhodnosti zařazení pomůcek ve vztahu ke zdravotnímu postižení žáka.

Do metod a organizace výuky se někdy nepříznivě promítlo chybějící odborné vzdělání pedagogických pracovníků (učitelek a vychovatelek). Stejně jako ve třídách pomocné školy personální zabezpečení umožňovalo neustálý individuální přístup. Každý žák měl po celou dobu výuky k dispozici osobní asistentku, která zajišťovala nejen činnosti spojené s osobní asistencí, ale podílela se i na zajišťování vzdělávacího procesu.

Vyučovalo se v učebnách s účelně uspořádaným žákovským nábytkem a s místy pro pasivní odpočinek, v jedné byl k dispozici rehabilitační míčkový bazén a polohovatelný rehabilitační stůl. Během výuky byla většinou účelně využívána řada pomůcek pro rozvoj jemné motoriky, obrázky, předměty denní potřeby, hračky, obrázkové a pohádkové knížky a pomůcky pro rozvoj smyslového vnímání.

Výuka byla organizována výhradně individuálně se zaměřením na praktické poznávání předmětů denní potřeby, rozvíjení smyslového vnímání a rozvíjení sebeovládání v emocionálních reakcích. Občas byla ale doba věnovaná jednotlivým činnostem nepřiměřeně dlouhá, což vedlo k nezájmu žáků o činnost. V ostatních případech ale pedagogické pracovníce vhodně reagovaly na pokles zájmu změnou činnosti nebo umožněním odpočinku. Individuální přístup někdy neodpovídal typu a stupni postižení. Např. u nevidomého žáka byla sice vhodně procvičována prostorová orientace, ale v malé míře bylo rozvíjeno hmatové

vnímání, rovněž vybarvování omalovánek týměž žákem neodpovídalo jeho specifickým vzdělávacím potřebám. Pedagogické pracovnice se po celou dobu výuky žákům intenzivně věnovaly, snažily se s nimi udržovat neustálý kontakt a vedly je k aktivnímu vnímání svého okolí i realizovaným činnostem.

Motivace spočívala zejména v pohlázení, dodržování zavedeného režimu a ritualizaci každodenních činností. Dodržování zavedeného řádu navozovalo u žáků pocit bezpečí a usnadňovalo jejich orientaci v realizovaných činnostech.

Rozvíjeny byly především pasivní komunikativní dovednosti, snahou bylo vést žáky k pochopení běžných instrukcí a pokynů a k fixaci si označení běžných denních činností a předmětů každodenní potřeby. Učitelky, vychovatelky i osobní asistentky jednaly s dětmi laskavě a s pochopením pro jejich problémy. Bylo zřejmé, že jsou děti ve škole spokojené.

Hodnocení žáků bylo výhradně pozitivní, formou pochvaly, pohlázení či odměny.

Průběh vzdělávání a výchovy v přípravném stupni pomocné školy je ve sledovaných předmětech hodnocen jako velmi dobrý.

Výsledky vzdělávání zjišťované školou

Vzhledem ke specifické speciálních škol vyučující nerealizují žádnou hlubší evaluaci výsledků vzdělávání. Pro jejich průběžné zjišťování využívají ve zvláštní škole standardní metody – krátké písemné práce a testy. V pomocné škole a v přípravném stupni pomocné školy výsledky zjišťují průběžně při každodenním kontaktu se žáky.

Průběh vzdělávání a výchovy ve zvláštní škole, pomocné škole i přípravném stupni pomocné školy je hodnocen jako velmi dobrý.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

- Údaje uvedené v Rozhodnutí MŠMT čj. 28 768/02-21 ze dne 15 listopadu 2001, kterým se mění zařazení Speciálních škol pro žáky s více vadami Žebrák do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení, jsou v souladu s údaji uvedenými v její zřizovací listině vydané Středočeským krajem pod čj. OŠMS/3070/2001 dne 18. září 2001.
- V názvu Speciálních škol pro žáky s více vadami Žebrák chybí uvedení názvu okresu.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Rozhodnutí MŠMT čj. 28 768/02-21 ze dne 15 listopadu 2001, kterým se mění zařazení Speciálních škol pro žáky s více vadami Žebrák do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 18. září 2001.
2. Zřizovací listina Speciálních škol pro žáky s více vadami Žebrák vydaná Středočeským krajem pod čj. OŠMS/3070/2001 dne 18. září 2001.
3. Třídní knihy všech tříd za školní roky 2002/2003 a 2003/2004.
4. Rozvrh hodin pro školní rok 2003/2004.
5. *Řád školy.*
6. *Organizační řád.*
7. *Pracovní řád.*

8. *Přehled o nejvyšším dosaženém vzdělání pedagogických pracovníků školy ve školním roce 2003/2004 čj. 35/2003 vyplněný ředitelkou.*
9. *Dlouhodobý plán rozvoje školy.*
10. *Rozpis dozorů – školní rok 2003/2004.*
11. *Roční plán – školní rok 2003/2004.*
12. *Dlouhodobý plán rozvoje školy ze dne 30.9.2003.*
13. *Koncepce speciálních škol pro žáky s více vadami.*
14. *Třídni výkazy všech tříd ve školním roce 2003/2004.*
15. *Individuální výchovně-vzdělávací plány žáků.*
16. *Katalogové listy žáků.*
17. *Funkce druhého pedagoga – prohlášení ředitelky školy čj. 39/2003.*
18. *Výroční zpráva 2002/2003 – Speciální školy pro žáky s více vadami.*
19. *Časová organizace během dne.*
20. *Kritéria pro hodnocení.*
21. *Ředitelkou vyplněný Dotazník pro ředitele před inspekci - podkladová inspekční dokumentace.*
22. *Ředitelkou vyplněná Podkladová inspekční dokumentace – speciální školy.*

ZÁVĚR

Výuku ve speciálních školách zajišťují pedagogické pracovníce, z nichž žádná nesplňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Ředitelka školy má vytvořenou fungující organizační strukturu činnosti speciálních škol i systém hodnocení pracovníků. Dílčí nedostatky byly zjištěny v jejich odborném (zejména metodickém) vedení, které jsou důsledkem chybějícího požadovaného vzdělání všech členů pedagogického sboru. V oblasti dodržování obecných pedagogických principů je vedení učitelek a vychovatelek ředitelkou ale většinou účinné. Kvalitu výchovně-vzdělávací činnosti příznivě ovlivňuje i vytváření optimálních podmínek pro další vzdělávání pedagogů.

Kmenové i odborné učebny většinou (některé jsou málo prostorné) velmi dobře vyhovují vzdělávacím potřebám zařazených žáků. Kladem jsou kvalitní materiálně-technické zázemí, které vyučující účelně využívají, a podmínky pro poskytování komplexní péče (včetně rehabilitace).

Řízení výuky po stránce organizační a metodické převážně vychází ze specifických požadavků na proces učení handicapovaných žáků s těžším mentálním postižením, důraz je kladen na individuální přístup, respektive zohledňování předpokladů jednotlivých žáků pro vzdělávání. Pozitivní a pro žáky motivující je klima školy, je zřejmé, že do školy chodí rádi.

Vývoj Speciálních škol pro žáky s více vadami Žebrák od poslední inspekce

V personální oblasti došlo v plnění podmínek odborné a pedagogické způsobilosti k mírnému zhoršení v důsledku odchodu jedné kvalifikované pracovníce na mateřskou dovolenou. Na druhé straně došlo ke zlepšení v pomoci žákům při sebeobsluze tím, že ve škole působí osobní asistentky. Nově byly vybudovány počítačová a jedna kmenová učebna a výtah. Úroveň výchovně-vzdělávací práce je stejná.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Složení týmu	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Jitka Kozáková	J. Kozáková v.r.
Členka týmu	PaedDr. Jarmila Rychlá	J. Rychlá v.r.
Člen týmu	Josef Hurt	

V Kladně dne 5. ledna 2004

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 8. ledna 2004

Razítko

Ředitelka Speciálních škol pro žáky s více vadami Žebrák

Titul, jméno a příjmení

Podpis

Václava Pavlisová

V. Pavlisová v.r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekce do 14 dnů po jejím obdržení na adresu pracoviště vedoucího inspekčního týmu, tj. Česká školní inspekce, nám. 17. listopadu 2840, 272 63 Kladno. Připomínky k obsahu inspekční zprávy se stávají její součástí.

Hodnotící stupnice:

Stupeň
Vynikající
Velmi dobrý
Dobrý
Vyhovující
Nevyhovující

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel / Krajský úřad Středočeského kraje– odbor školství	26. ledna 2004	b3-1034/04-1093

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		Připomínky nebyly podány.